

Even omkijken

Een tijdsbeeld van bijna een eeuw

Gerbrand Fenijn

ISBN 9789463988865

© 2019 - 2020 Gerbrand Fenijn

Inhoudsopgave

Texel	2
Inleiding	5
Afkomst familie Fenijn	7
Opa Fenijn	12
Oma Fenijn	16
Familie Dros	17
Opa Gerbrand Dros	18
Oma Dros-Roeper	22
Mijn vader, Huib Fenijn	23
Mijn moeder, Jannette Fenijn-Dros	31
Oosterend	34
'Het Gebouw' is niet meer	42
De omgeving van Oosterend	44
Broer en zussen	50
Waar kinderen bang voor zijn	59

INHOUDSOPGAVE

Naar school	64
Daar speelde je mee	74
Alkmaar, mijn nieuwe stad	78
De Alkmaarse Hout	83
Ontwikkelingen in de tijd	86
Het gebouw ‘Waakt en bidt’	89
Het Leger des Heils	93
Alkmaar in oorlogstijd	97
Logeren bij de boer	100
De heer Halff	101
Het jongetje met de pan	104
Vlucht naar Texel	107
Texelaars naar Assen	110
De opstand van de Georgiërs	114
De pastoor van Oudeschild	120
De bevrijding	124
De Knal in Den Burg	125
Kinderuitzending naar Engeland	127
Beschrijving van het kamp	129
De omgeving	132
Het leven in het kamp	134
‘De Trekvogels’	142

INHOUDSOPGAVE

Toon de Haas	145
Kouwe Jan en warme Marie	150
Paniek in Oosterend	153
Logeren in Amsterdam	155
De Filmclub	158
Werkkringen vanaf 1947	161
Marie Oudejans	161
Foto Ris	162
De Vrije Alkmaarder	164
De ‘Blauwe knoop’	167
Buurtjes	168
Het echtpaar	170
Mijn muziek	171
Liedjes	177
Mijn literatuur	181
Taal in mijn leven	184
Mijn beeldende kunst	189
De Morele Herbewapening	192
Grote veranderingen	193
Wandelen in het licht	198
De heer Zijp	203

INHOUDSOPGAVE

Breng het Woord	210
‘Maar tot u zal het niet genaken...’	215
Oldebroek	218
Annie Sanders	223
De N.J.N.	225
Jac. P. Thijssse	227
Het Jong Geluid	231
De heer H. Nijdam	235
Anne van der Bijl	237
Geestersingel 6	241
De heer W. Tielle	245
‘Hij leeft!’	247
Mannen van het Woord	249
Maarten	253
Haarlem, Vierhand	255
Ons huis in Haarlem	258
Onze huisdieren, pech en geluk	263
Werken bij Het Zoeklicht	270
Stien	275
Willem Kuiters	279

INHOUDSOPGAVE

Jozua en Kaleb	283
In de Ruimte	286
De Hervormde Kerk	289
Schrijver zijn	294
Vragen over mijn manier van schrijven	302
De boekenman	307
Het ontstaan van de EO	310
De broers Servaas	314
De ziekte van Stien, en hoe het met de kinderen ging . . .	318
Stiens familie	330
Loek en de anderen	335
Illustratoren	340
Jong & Vrij	345
De Stadsbibliotheek	348
Collega Hans	352
Het meisje van de vereniging	354
Mevrouw Reeser	355
Jan en Paula	357
Schrijvenderwijs	359
De Zuiderkapel en De Schaapskooi	364

INHOUDSOPGAVE

Met de VUT	369
Ds. Schuller	375
De Janskliniek	377
Vakanties	380
De reis die ik miste	388
Mijn Bloementante	390
Ds. Beumer	393
Dagboekbladzijden 2019	395
Spearmint (Bijzondere ‘toevalligheden’)	414
Besluit	425

Even omkijken

Een tijdsbeeld van bijna een eeuw, geschreven door

Gerbrand Fenijn

Texel

Texel heeft de vorm van een palet en zo heeft het eiland ook altijd in mijn gedachten bestaan. Met de 'verf' van de dorpen, de landschappen en de vegetatie van het eiland meng ik nog steeds veel herinneringen in mijn leven.

Texel als palet

Ongeveer dertig jaar geleden zat ik op een middag aan een smal paadje bij Zuid Haffel. Voor mij lag het vertrouwde landschap: de tuinwallen, de boeten op de zacht glooiende helling van 'de Hoge Berg.' Lange, veelkleurige grassen bewogen in de wind. Op dat moment vroeg ik me af of dit nog steeds het mooiste landschap was dat ik kende. Ik ben wel geen wereldreiziger maar ik had toch prachtige gebieden in de wereld bezocht: Griekenland, Israël,

Indonesië, Zwitserland en Spanje... Maar toch moest ik tenslotte opnieuw kiezen voor Texel. Net zoals Roland Holst koos voor 'het aangaan van de nacht bij de Hondsbosse' boven 'de aanblik van de welige Apennijnen.'

Texel, pentekening van de auteur

Texel is het hoofd van de Kop van Noord-Holland, het gouden boltje op de zilveren plaat van de wadden, de Van Gogh in de Cornelis Troost-expositie, de sprankelende minuut van het noorderkwartier.

Excuses voor u, eiland Wieringen, want ik ken u niet goed. Ik zag u alleen vaak als de donkere stippellijn aan de horizon, die bij mooi weer te zien was. Wieringen, ik wil niets zeggen ten nadele van u, want u bent misschien ook een Van Gogh in de Troost-expositie.

Mijn Vikinghanden

Het is heel goed mogelijk dat mijn voorvaderen op uw bultige bodem hebben gewoond, want ik heb de z.g. 'Vikinghand' die waarschijnlijk op afstamming van de Vikingers wijst, en het is bekend dat deze mensen uit het noorden ooit op Wieringen een kolonie hadden. Er zijn in de bodem van het eiland zelfs Viking-schatten gevonden.

Wat het overige land van Noord-Noord Holland betreft, het is mijn tweede keus, maar daarmee wil ik er niets slechts over zeggen. Ik hou gewoon van al dit land.

Vroeger heb ik mij vaak afgevraagd: wat ben ik nu eigenlijk, een Texelaar, een Alkmaarder of een Haarlemmer. Nu heb ik het antwoord op deze vraag gevonden: ik ben gewoon een Noord-Hollander.

En wat Cornelis Troost betreft, ik ben hem de laatste tijd steeds meer gaan waarderen. Hij is niet meer de stijve hark waar ik hem vroeger voor hield.

Inleiding

Bij het vorderen van je leeftijd, word je gedwongen steeds meer dingen los te laten. Tegelijk worden je herinneringen steeds meer gevuld met wat je verloor. Het eerste huis waar we in Alkmaar woonden is afgebroken. Van de gigantische Dominicuskerk in onze straat, staat alleen nog een van de torens. Ons familiehuis in Oosterend (Texel) is vervangen door een nieuwe woning. De oude kerk van Bovenkarspel waar mijn vrouw en ik in trouwden, bestaat niet meer. De Hannie Schaftstraat waar we in Haarlem kwamen wonen is vervangen door nieuwbouw, en zo zou ik door kunnen gaan.

Nog zwaarder weegt het gemis van de mensen waar je van hield en die zo veel voor je betekenden. Bij het ouder worden verdwijnen er steeds meer van hen naar 'de andere kant'. Ik zeg: de andere kant, want ik heb nooit geloofd dat dood dood is. God is geen God van doden, maar van levenden.

Maar hoe het er in zo'n andere dimensie aan toegaat, weten we niet. Daar is ons nog geen inzage van gegeven. De Bijbel is er ook tamelijk vaag over.

De enige plek waar die mensen nog echt voor je leven, is je herinnering. Daar kun je ze nog zien en horen. Daar zijn ze er allemaal nog aanwezig.

Juist daarom kwam steeds meer de wens bij mij boven, om mijn herinneringen vast te leggen. Bij het ouder worden, ben ik daarom mijn herinneringen gaan opschrijven, en dit is er het resultaat van.

Meestal worden autobiografieën geschreven door mensen die veel gepresteerd hebben en die daarom op veel aandacht kunnen rekenen. Mijn leven stond minder in het middelpunt, en wat ik deed was minder spectaculair, maar in mijn herinneringen zullen veel

mensen iets terugvinden van wat ze zelf meemaakten. Daarom leek het mij goed, dit alles voor de toekomst vast te leggen, zodat ik kan functioneren als een soort kroniekschrijver van mijn eigen tijd en omgeving.

Samen met de herinneringen van anderen, krijgen de mensen die na ons leven dan een goed beeld van de vervlogen jaren, die ónze jaren waren.

De auteur.

Afkomst familie Fenijn

Een stamboom is een mooi overzicht van een familiegeschiedenis, maar meestal is zo'n opsomming voor derden oninteressant. Daarom lijkt het me beter mij te beperken tot enkele feiten uit ons voorgeslacht.

De oudste Fenijn die we kennen is Lieven de Fenijn of Venijn, die in Nieuwvliet, Zeeland, woonde. We zijn dan al bijna zo'n vier eeuwen terug en we bevinden ons in een gebied waar het wemelt van de vluchtelingen. Met name protestanten uit de grensstreek van Frankrijk en België, die men vaak ten onrechte Hugenoten noemt. Van deze mensen stammen wij zeker af. Maar ook luthersers, doopsgezinden en rooms-katholieken komen in onze familie voor.

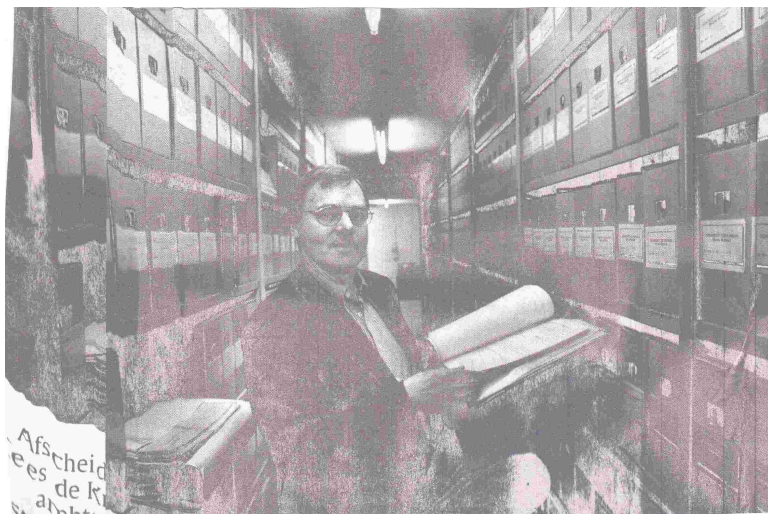
Geb, Stien, Rie en Jakob (fotograaf) op bezoek in Fenain

De naam Fenijn is waarschijnlijk afkomstig van het Noord-Franse

plaatsje Fenain, dat zo'n 40 kilometer ten noorden van Cambrai ligt. De vroegere vorm van de naam, 'de Fenijn' oftewel 'van Fenijn', lijkt hier ook op te wijzen.

De Fenijnen zijn gevlucht omdat hun protestantse godsdienst niet gedoogd werd in het Frankrijk van die tijd. Ze gingen met andere families naar Calais en vertrokken vandaar deels naar Engeland en deels naar Zeeland. In de registers van de Engelse vluchtelingenkerken komen verschillende F(V)enijnen voor en in Zeeland leefde dus Lieven de Fenijn.

Op deze man gaat de hele stamboom van de Nederlandse familie Fenijn terug. Ik heb tenminste nooit mensen met deze naam ontmoet die geen link hadden met de genoemde stamboom. In Rotterdam leefde in de Middeleeuwen een geslacht Venijn, maar er bestaat m.i. geen verwantschap tussen hen en 'onze' Fenijnen.

Kees de Kruijter schreef een boek over de Salzburgers

In 1733 streek in West Zeeuws-Vlaanderen een groep vluchtelingen neer die door de Aartsbisschop van Salzburg het land waren uitgejaagd. Ook weer omdat ze de 'Moederkerk' ontrouw waren

geworden. Deze mijnwerkers uit de zoutmijnen van het plaatsje Dürrnberg, moesten in de koude winter van 1732/33 een tocht door Europa maken op open schuitjes en in onverwarmde koetsen. Na deze moordende reis bereikten ze Zeeuws-Vlaanderen, waar ze asiel kregen. Ik schreef het kinderboek 'Verbannen' over deze reis.

De kans lijkt me aanwezig dat wij ook van deze mensen afstammen, maar het bewijs daarvan heb ik nog niet gevonden. Wel waren verschillende van onze voorouders lid van de lutherse kerk waar de Salzburgers bij aangesloten waren. Ze hadden soms ook voornamen die op een Oostenrijkse afkomst zouden kunnen wijzen.

Een van onze voormoeders, Anna Sophia Pfeiffer, was in 1756 geboren in Berlijn. Zij was ook lid van de lutherse gemeente in Groede, die haar als jonge vrouw adopteerde toen haar stiefouders overleden.

Een tijdlang hebben we ons afgevraagd waarom er geen Zeeuwse traditie in onze familie bestond. Er zouden toch herinneringen moeten zijn aan de familie Fenijn die in Zeeuws-Vlaanderen woonde. De verklaring daarvan vond ik later. De eerste Fenijn die vanuit Zeeland naar het noorden kwam, was Jan Fenijn (geboren 1813 te Groede in Zeeland. Hij vestigde zich in Amsterdam en werd bootsman op het fregat Susanna Christina, dat op Nederlands-Indië voer. Er bestond een verhaal in de familie waarin verteld werd dat een van onze voorvaderen de ziekte beriberi had opgelopen en dat hij in wanhoop overboord was gesprongen. Die man zal vast de bovengenoemde Jan zijn geweest, want bij zijn overlijdenspapieren stond: 'Overboord gevallen en verdronken'.

Jans zootje, Lieven, was op dat ogenblik nog zo jong, dat hij zijn vader amper gekend kan hebben. Daardoor zijn er dus geen verhalen uit de Zeeuwse traditie overgeleverd.

Vandaag de dag komt de familienaam Fenijn overigens het meeste voor in Zeeuws-Vlaanderen.

De weduwe van Jan heette Catharina Dekker. Haar grootvader, Klaas Dekker, (geboren 1756 te Petten) vertrok naar Den Helder en

werd daar stadsomroeper. Jammer dat mijn vader nooit geweten heeft dat een van zijn voorvaders met ratel en stentorstem door Den Helder is rondgetrokken. Hij zou het vast heel bijzonder gevonden hebben.

In onze voorfamilie zat ook een flink kwantum bloed uit Oost-Friesland. Ik heb voorouders kunnen vinden in Emden, Aurich en Neermoor.

Volgens een familieverhaal stamden we ook af van een adellijk meisje dat in een koets met gouvernantes gevlucht zou zijn voor de Franse Revolutie. Ik weet niet of dit verhaal juist is, maar het is wel een feit, dat veel ervan lijkt te kloppen. Mijn voormoeder, Maria Anna Geoffroi, was in 1801 geboren in Nijmegen. Uit haar trouwpapieren van 1829 blijkt dat haar moeder dezelfde naam droeg, maar dat die om onduidelijke redenen uit het leven van haar kind was verdwenen. Maria Anna Jr. was lange tijd opgenomen in het Arme Kinderen Weeshuis in Nijmegen, waar ze wel huishoudelijke taken leerde, maar niet leerde schrijven.

Als regel hadden de verlaten kinderen al van jongs af aan een plek in het weeshuis, maar Maria Anna kwam er pas op 14-jarige leeftijd, een maand nadat de Fransen uit de stad vertrokken waren. Dat is een opmerkelijk feit, het wijst er misschien op dat haar identiteit niet bekend mocht worden, zolang de Franse bezetters de stad bestuurden. Er komt nog bij dat er onder de z.g. emigré's uit Frankrijk, verschillende mensen waren met de naam Geoffroi (of Geoffroy). Het is bekend, dat er veel van die vluchtelingen ondergedoken zaten in Nederlandse steden. Vooral Nijmegen, met zijn vele ondergrondse gangen, moet heel wat van die onderduikers geherbergd hebben. Mijn theorie is dat een meisje uit die groep zwanger raakte, en om een schandaal te voorkomen haar kind ondergebracht werd bij de mensen die later, toen het trouwde, onder ede verklaarden niet te weten waar de moeder vandaan kwam of waarheen ze vertrokken was.

Mijn oma, Maria Bertha Kaarsemaker, was geboren in 1870 te

Schoonhoven. Haar grootvader van moederszijde heette Bart Pelt. Hij was poortwachter in de Vrouwepoort te Schoonhoven, die later helaas werd afgebroken. Zijn vrouw, Maria Fluks, was de enige katholiek in het hervormde gezin. Zij werd 97 jaar oud. Haar vader was militair en kwam uit Kortrijk in België. Waarschijnlijk luidde zijn eigenlijke naam Floukes en maakte men er in Nederland Fluks van.

Onder de voorouders in Schoonhoven bevonden zich ook zilvermeden, maar die hebben nooit een hoge status in dat vak bereikt.

De voornaam 'Huib' is afkomstig uit de familie Kaarsemaker. Deze familie is tot in de 16e eeuw te traceren in het stadje Nieuwpoort bij Schoonhoven en er liepen zoveel eeuwen geleden dus al mannen met de naam Huib in dat geslacht rond.

Veel van onze voorouders kwamen uit het gebied van de grote rivieren. De Alblasserwaard, de Krimpenerwaard, de omgeving van de Diefdijk, enz. Speciaal uit plaatsen als: Gorinchem, Rhoon, Culemborg, Schoonderwoerd, Bergambacht e.a.

In de familie kwamen namen voor als Koorevaar, den Hertog, van Eck, Bron, de Ridder enz.

Veel verschillende gebieden, veel verschillende kerkelijke achtergronden, veel verschillende mensentypen: een veelkleurig voorgeslacht.

Opa Fenijn

Johannes Antonius Bernardus Fenijn werd op 6 juni 1872 geboren in Amsterdam. Zijn vader, Lieven, was getrouwd met Helena van Nek uit Gorinchem. Later ontdekte ik dat de naam van Nek niet correct geschreven was. Het moest zijn: van Eck.

Helena's moeder, Maria Anna Geoffroi was, volgens een oud familieverhaal, het kind van een vrouw die gevlucht was voor de Franse revolutie. Zie het vorige hoofdstuk.

Johan groeide eenzaam op, want zijn beide zusjes stierven op zeer jonge leeftijd. Het gezin was rooms-katholiek, wat mij verbaasde, want de Fenijnen hadden protestantse wortels. De ouders van Johan waren mensen met een sterk rechtvaardigheidsgevoel. Toen de kerk begon met lezingen voor andersdenkenden, ergerden zij zich eraan dat er vaak een verkeerde voorstelling van zaken werd gegeven. Uit protest verlieten zij de kerk en traden toe tot een orthodoxe protestantse kerk. De dienstbode, die overtuigd katholiek was, kon niet verdragen dat de pasgeboren Johan niet in haar kerk gedoopt zou worden. Ze nam het kind op de arm en liet het in de parochiekerk dopen. Vandaar dat hij later door het leven ging met de namen: Johannes Antonius Bernardus.

Johan had niet zo veel op met het 'zware' geloof van zijn ouders en zag meer in het opkomend socialisme. In Alkmaar stichtte hij, samen met Martin Uitenbosch, een socialistische partij, die later opging in de SDAP. Naar Uitenbosch is een straat genoemd in Alkmaar.

De mannen zetten zich in voor de slecht bedeelde stadsgenoten en ijverden voor betere woningen voor deze groep. Ook zorgden zij dat er volkstuintjes beschikbaar kwamen.

Johan had in de Hekelstraat een goed lopende zaak waar meubels,

gordijnen en andere zaken verkocht werden. Zelf was hij van professie behanger, schilder en stoffeerder.

In de twintiger jaren vertrok hij, door moeilijkheden thuis en conflicten met zijn partijgenoten, naar Duitsland. In dat land kreeg hij verschillende agentschappen. Daarnaast bleef hij zijn vak van stoffeerder uitoefenen.

Opa J.A.B. Fenijn

Johan schreef rijmkronieken in de Alkmaarse Courant en daarin had hij al laten doorschemeren dat hij bewondering had voor de nazipartij, die in Duitsland aan het opkomen was. Daar waren nu eens mensen die niet alleen konden praten, maar ook konden händelen. Met veel energie maakten ze van het Duitsland van na

de Eerste Wereldoorlog een sterke nieuwe staat. Ze zorgden ook voor werk en woningen. Dat was er de oorzaak van dat Johan veel sympathie kreeg voor de NSDAP. Met de Nederlandse NSB had hij minder op. Vooral Mussert zag hij niet staan. Ik herinner me dat hij een keer een collectebus van de NSB met een klap tegen de grond smeed omdat men ten onrechte mijn vader als een partijgenoot was gaan beschouwen. Mijn vader moest echter niets hebben van de nazi's en de NSB.

In 1944 keerde opa Johan naar Nederland terug en woonde nog een poosje bij ons in huis aan de Oude Gracht. Hij genoot dan van de wildwestboekjes die ik voor hem leende bij een privébibliotheekje op de Laat. Ik ruik nog de lucht van de 'tabak' die hij rookte, kruiden die mijn tante voorgeschreven had gekregen tegen ingewandskwalen. Een beetje de geur van een kerstboom die in brand heeft gestaan. Dit was zeker een van de redenen waardoor ik nooit ben gaan roken, iets waarvan een longarts onlangs tegen me zei: 'Dat is de beste beslissing die u in uw leven heeft genomen.'

Op een dag liep ik met opa door 'Het Vijvertje', het straatje achter Vroom en Dreesmann, dat de Ridderstraat met de Hofstraat verbindt. In de Hofstraat zagen we links de synagoge die er verwaarloosd uitzag en beklad was. Omdat ik opa's Duitse sympathieën kende, wilde ik een goede beurt bij hem maken. Als snotneus van 10 zei ik: 'Kijk, opa, dat heeft een vriendje van me gedaan,' en ik wees op de verbrijzelde ramen in de voorgevel. Maar in plaats van een compliment, kreeg ik een enorme uitbrander. 'Wie is die schoft?' vroeg hij. 'Ik zal hem bij de politie aanbrengen. Hebben die arme Jodenmensen nog niet genoeg geleden?'

Deze herinnering is voor mij erg kostbaar, want mijn grootvader blijkt dus geen antisemiet te zijn geweest. Ik had hem in een ander verband ook wel eens over 'die arme Jodenmensen' horen praten. Hij hoorde bij de naïeve figuren die meenden dat de Führer niet op de hoogte was van de Jodenvervolging en dat zulke kwalijke zaken achter zijn rug om bedisseld werden. Vandaar ook, dat hij er serieus over dacht om in Alkmaar de politie in te schakelen tegen

vernielingen van Joodse eigendommen.

Johan stierf in februari 1945. Ik ben blij dat hem de totale ontluis-
tering van zijn idealen bespaard is gebleven, want hij was op dat
moment niet in staat geweest om dat te verwerken. Maar ik weet
zeker dat hij Adolf Hitler en diens handlangers uit de grond van
zijn hart vervloekt zou hebben. Johan had veel fouten en gebreken,
maar hij was een eerlijk man met zuivere idealen.

Toen we in Oudeschild woonden, kwam het bericht dat hij ster-
vende was. Mijn vader vertrok meteen met zijn fiets, die met het
autopedbandje, naar Alkmaar. Blijkbaar had hij er toestemming
voor gekregen. Wij stonden op de dijk hem na te zwaaien. Hij was
goed te zien want door het tij voer de boot vlak langs de dijk.

Het moet een vreselijke tocht zijn geweest in de kou op die gammele
fiets langs het Noordhollandsch Kanaal. Mijn vader trof opa nog in
leven aan. Ze hebben lang en ernstig gepraat. Opa had berouw van
veel dingen in zijn leven en uitte dat in de woorden van de psalm:

*Ik heb tegen U, o Heer,
zwaar en menigmaal misdreven.*

Toen mijn vader vroeg of alles nu goed was, antwoordde opa: 'Ja.'

Oma Fenijn

Oma Fenijn was geboren in Schoonhoven. Zoals gezegd, was haar vader nog werkzaam geweest als zilversmid. Omdat hij daar misschien niet zoveel aanleg voor had, werd hij later poortwachter van de Lieve Vrouwe-poort, die kort voor de geboorte van mijn grootmoeder afgebroken werd.

Oma Marie was van nature zwaarmoedig en pessimistisch, maar had ook een groot gevoel voor humor. Haar verstrooidheid ging later over op mijn vader, die daardoor ook vaak missers te incasseren had.

Oma zat een keer te vertellen dat ze zo'n vreselijke hekel had aan het breien van hielen in sokken. Toen ze later de sok bekeek die die dag gereed gekomen was, zag ze dat ze er twee hielen in gebreid had.

Toen haar man overging naar de SDAP, bleef oma de (Hervormde) kerk trouw. In het gezin waren er vaak discussies over het geloof. Als oma mijn vader geld voor de kerk gaf, deed opa er geld bij en drong erop aan naar de bioscoop te gaan. Gelukkig volgde mijn vader het spoor van zijn moeder en vond in de jongelingsvereniging Zacheüs een persoonlijk geloof in God, waar hij later in woorden en daden getuigenis van gaf. In zijn gedichten is te zien hoe ernstig hij het daarmee nam.

Wij herinneren ons oma als een vriendelijke vrouw, die helaas in haar laatste jaren aan dementie ging lijden.

Familie Dros

Tegen het eind van de 17e eeuw kwam Gerbrand Dros(t) uit Oude Wetering naar Texel. Hij trouwde met Annetje Jacobs uit Den Burg, en bleef zijn verdere leven op het eiland wonen. Het is opmerkelijk dat de naam Gerbrand Dros tot vandaag op Texel is blijven bestaan. Mijn grootvader heette zo en dat geldt ook voor een oom en voor verschillende neven.

Gedurende vele eeuwen hadden wij van moeders kant voorouders met echt Texelse namen als Roeper, Plaatsman, Dijkzen, Koning, Keijzer, Vlaming, Dogger, Boon, Kuiten, Kooger enz.

Toch is er ook in die Texelse geslachten steeds een inbreng geweest van buiten het eiland. Soms zelfs van buiten Nederland. Ik denk dan aan de namen Plouvier, Loehof, List, Trap en Bremer.

Onze Texelse voorouders waren meestal boeren, vissers, loodsen en andere kleine zelfstandigen, speciaal het bakkersvak bleek in de genen te zitten.

Een van onze voorouders, Pieter Boon, beheerde de helft van het toen nog niet ingedijkte Eierland. Er zijn verschillende artikelen over hem geschreven. Hij moet een koppige persoon geweest zijn die voortdurend in de clinch lag met de bekende schrijver en magistraat Huijdekooper, die boven hem aangesteld was.

De Drossen waren vaak een wat apart slag mensen op Texel. Iemand zei eens tegen een van mijn nichten: 'Ik ben altijd graag in de buurt van Drossen, want daar gebeurt altijd wat.'

De laatste tijd zijn er verschillende Drossen uitgegroeid tot schrijvers van betekenis: Imme Dros, Nico Dros en Lodewijk Dros.

Opa Gerbrand Dros

Mijn opa, Gerbrand Dros, werd op 29 juli 1870 geboren te Oostereind, Texel. Hij was de zoon van Pieter Dros, geboren 1842 en Niesje Kuiper die was geboren in 1844 en gestorven in 1884.

Een tragisch feit in het leven van mijn grootvader is, dat zowel zijn vrouw als zijn moeder op ongeveer 40-jarige leeftijd stierven.

Zijn moeder stierf toen hij 14 was, zijn vrouw toen hij bijna 40 was. Grietje Roeper liet hem achter met 7 kinderen, van wie de jongste een half jaar oud was.

Opa Gerbrand Dros

Gerbrand had een bakkerszaak en bracht ook brood rond in de wijde omgeving van Oosterend. D.L. Daalder geeft in zijn boek 'Schimmenspel' hoog op van de kwaliteiten van deze bakker.

In zijn jonge jaren zocht Gerbrand zijn vertier in het uitgaansleven en de kroeg, maar de nogal strenge evangelist van Zweden, die in Oosterend als predikant was aangesteld, zette Gerbrand en zijn vrienden voor de keus: jullie kiezen voor God of voor 'de wereld'. Gerbrand koos voor God, keerde zijn lichtzinnig leventje de rug toe en nam de zorg voor zijn grote gezin moedig op zich. Toen zijn vrouw hem ontviel, vervulde hij de rol van vader en moeder tegelijk. Mijn moeder had daar heel goede herinneringen aan. De kinderen mochten altijd vriendjes en vriendinnetjes meenemen en dan zorgde haar vader voor koek en chocolademelk. Gerbrand is nooit hertrouwd. Waarschijnlijk had hij daar ook geen tijd meer voor met zijn drukke bakkersbedrijf.

Hij was een ruimdenkend christen en had geen boodschap aan wettisch gedoe. In Oosterend mochten sommige kinderen niet naar het ringsteken kijken omdat daar 'de duivel in zat', maar dat maakte Gerbrand woedend. Zijn kinderen gebóód hij haast naar dat feestelijke gebeuren te gaan.

Wel onderscheidde hij zich van veel van zijn dorpsgenoten doordat hij antimilitarist was en geheelonthouder. Hij was een toegewijd aanhanger van de toenmalige partij de CDU.

In het huis van Gerbrand werd vaak bij het orgel gezongen. Zijn kinderen en aangetrouwde kinderen hadden mooie stemmen en zongen vaak uit de bundel van Johan de Heer. Iedereen zong bij het orgel, maar alleen Gerbrand zat op zijn stoel en luisterde toe.

Opmerkelijk dat ik, als zijn kleinzoon, ook niet veel heb met zingen, voor zover het mijzelf betreft. Misschien komt dat door een aangeboren zwakke stem, die zowel bij hem als bij mij het zingen vermoeiend maakt(e). Zelf heb ik als alternatief het fluiten. Ik loop en liep altijd te fluiten. Melodieën van Johan de Heer tot Gustav Mahler en van 'kun je nog zingen' tot Tsjajkovski. Of mijn opa ook zo'n uitlaatklep had weet ik niet. Hij was een stille man, die ook tegen mij als kind weinig zei. Ik heb een keer een wandeling gemaakt naar de Noorderdijk, maar ik kan me geen

woord herinneren dat we gewisseld hebben.

In de gezinnen van Gerbrands familie, elders op het eiland, werden vaak discussies gevoerd over het geloof. Het verdedigen van het eigen standpunt werd daarbij als heel belangrijk ervaren. Mijn grootvader moest daar niets van hebben. Hij omschreef het geruzie over geloofszaken met: 'Hete hoofden en koude harten.' Als zijn kinderen kritiek hadden op anderen, zei hij: 'Kijk maar naar jezelf dan heb je al meer dan genoeg.'

Soms ging hij naar een conferentie van Het Zoeklicht. Mijn moeder vertelde dat hij dan terugkwam met stralende ogen en nieuwe moed. In zijn moeilijke en zware leven werd hij op de been gehouden door zijn geloof in de God, die weet waarom de dingen gaan zoals ze gaan.

Door zijn plotselinge overlijden konden wij als familie onze reis naar Texel maken in 1945. Toen hij begraven werd, zong de familie zijn lievelingslied:

*In de Heilige Stad met de straten van goud,
vloeit een stroom van het water des Levens.
Daar is 't wonderlijkst licht zoals nooit is 'aanschouwd',
maar het heerlijkst is: daar zien we Jezus.*

Oma Dros-Roeper

Oma Dros hebben wij helaas niet gekend en mijn moeder heeft haar moeder ook nooit bewust gezien. Ze stierf toen mijn moeder twee was. Oma moet een humoristische vrouw geweest zijn, met een zacht karakter. Haar oudere zus Neel zei achteraf wel eens: 'Grietje was te goed voor deze wereld.' Op de foto's die we van haar hebben staat een vrouw met een donker uiterlijk. Ze zou een Spaanse geweest kunnen zijn. Via familie verhalen vernam ik dat ze vaak aan postnatale depressies leed. Toen ze op bijna 40 jarige leeftijd overleed, lag mijn opa ziek op bed. Zijn vader moest daardoor aangifte van het overlijden doen in Den Burg.

Wat ik nog van haar weet is, dat ze dol was op muziekuitvoeringen en dat ze graag het volgende liedje zong:

*Hij die geen vogeltje vergeet
en alle dingen van ons weet,
die goede Vader weet gewis
wat voor Zijn kind het beste is.*

Mijn vader, Huib Fenijn

Mijn vader heeft in Nederland bekendheid gekregen als schrijver van Christelijke verzen. De meeste daarvan zijn opgenomen in de twee postuum verschenen bundeltjes 'Er komt een dag' en 'Naar veilige haven' (uitgeverij Gideon). Verzen als: 'Je hoeft niet altijd zendeling te worden', 'Het gebed van een autobestuurder' en 'Kerstfeest is niet enkel licht', zijn bij talloze kerkdiensten aangehaald en in vele bladen opgenomen. Sommige gedichtjes zijn op muziek gezet en uitgevoerd bij radioprogramma's. Ze zijn nog steeds op het internet te beluisteren.

Plaatselijk was mijn vader bekend door zijn rijmen voor de kranten.

Vader Fenijn aan het dichten

Op Texel werd hij onder het pseudoniem 'Huib de Rijmelaar' in de loop van de tijd een begrip. Van 1932 tot plm. 1970 verschenen zijn versjes in de Texelse Courant. Vaak moest hij ze onder grote

tijdsdruk schrijven. Het gebeurde niet zelden dat de redactie hem een onderwerp opgaf, dat hij een kwartier later telefonisch in versvorm retourneerde, zodat het nog met de lopende editie mee kon. Al met al vormen zijn verzen nog steeds een tijdsdocument op rijm. Ze zijn nog te vinden in oude nummers van de Texelse Courant, die in de oude spelling 'Texelsche Courant' heette en die tegenwoordig vrij in te zien is op het internet.

Later schreef hij ook gedichtjes in de Alkmaarse Courant en in de Zaanlander. Respectievelijk onder de schuilnamen Jabson en Kees van Zaene.

Op de dag waarop hij honderd jaar geworden zou zijn, organiseerde de Texelse dichter en componist Pip Barnard een gedenkdag op Texel waar wij als gezinsleden bij aanwezig mochten zijn. Een onvergetelijk gebeuren.

Midden in de Tweede Wereldoorlog moest mijn vader een tijdlang gedwongen bedrust houden. Toen kreeg hij het verlangen, aan een kinderboek te beginnen. De eerste hoofdstukken schreef hij in blokschrift op de grauwe blaadjes van een kladblok. Hij werkte vol geestdrift en liet mij, als oudste zoon, elke avond zijn vorderingen lezen. Het verbaasde me als tienjarige, dat hij mijn oordeel zo serieus nam. We discussieerden zelfs vaak over bepaalde passages en mogelijke oplossingen.

Vader op zijn oorlogsfiets

Kort na de oorlog werd het boek onder de titel van 'De avonturen van Kikker', uitgegeven bij Kluitman in Alkmaar. Het werd goed ontvangen en kreeg zelfs een plaatsje bij de beste boeken van 1946 in 'Wormcruyt met Suycker' van D.L. Daalder. Voor Daalder had

het boek natuurlijk extra betekenis omdat het gedeeltelijk op zijn geboortedorp, Oosterend (Texel) speelde. (Zelf schreef hij over dit dorp de boeken ‘Schimmenspel’ en ‘Fijn en grof’).

Na het succes van ‘De avonturen van Kikker’, begon mijn vader algauw aan zijn tweede geesteskind, ‘Gijs Gort van Knollendijk’. Het was een boek vol kwajongensstreken, gelardeerd met dorpsa-nekdotsen en humoristische verwickelingen.

Jammer genoeg bestond er in die tijd bij zichzelf respecterende uitgeverijen en fijnzinnige opvoeders een diepe aversie tegen dit genre. Dik Trom was al dubieus, maar tegen boeken als Pietje Bell moest je de jeugd in bescherming nemen. Het was dezelfde tijd als waarin men ook alle mogelijke stripboekjes in de ban deed. Veelal onschuldige werkjes werden gedoodverfd als ‘giflectuur’. Daar vielen bijv. de Dick Bos-boekjes onder. Esthetisch gezien was aan dit soort uitgaven niet veel vreugde te beleven, maar ze waren suggestief getekend en zaten als story goed in elkaar. In het algemeen was die angst dan ook sterk overdreven om niet te zeggen: lachwekkend. De stoute kinderen van Annie M.G. Schmidt, rekenden rigoureus af met de brave Hendrikjes-mentaliteit van die periode. Tegenwoordig zijn de opvattingen doorgeschoten naar de andere kant. Ik weet niet of we daar zo blij mee moeten zijn. Tussen ‘niets mag’ en ‘alles mag’ ligt nog altijd een gulden middenweg.

Helaas waagde Kluitman zich niet aan de uitgave van ‘Gijs Gort’. Waarschijnlijk was ook hij voor de argumenten van de pedagogen bezwaken. Nu moet ik er eerlijkheidshalve wel bij vermelden dat mijn vader liefst niet te veel tijd aan een boek besteedde. Voor een zorgvuldig lezen, herlezen en wijzigen, was hij te ongeduldig. Als het boek klaar was, was het klaar. Dat is wel jammer, want met de Avonturen van Kikker had hij bewezen een goed kinderboek te kunnen schrijven. Als er op dat moment een serieuze uitgever iets in zijn werk had gezien, denk ik dat hij op een veel beter niveau had kunnen werken. Maar hij liep helaas in de armen van een niet-erkend uitgevertje. In diens opdracht schreef hij een aantal kinderboeken die amper gecorrigeerd en nauwelijks kritisch

bekeken mochten worden. Het pleit voor mijn vaders talent dat het evengoed gezellige en spannende boeken zijn geworden, die gretig gelezen werden door jong en oud. Bovendien gaven ze een goed tijdsbeeld en bevatten ze vaak authentieke gebeurtenissen.

Op het gebied van de rijm was mijn vader een meester. Een echte virtuoos. Op verjaardagen liep hij langs de bezoekers en maakte dan spontaan een gedicht op hen.

Verschillende jaren zat hij bij Vroom en Dreesman om Sint Nicolaasgedichtjes -op verzoek- te schrijven.

Veel van zijn voordrachten, kwamen uit in de serie: 'Vrolijke Lees- en Voordrachtstukken', onder de redactie van Arie Post.

Een lied van zijn hand, het Texels Jubellied, werd op 28 juli 1937 integraal in de Texelsche Courant gepubliceerd zodat het publiek eventueel gelegenheid zou hebben het mee te zingen:

*Wij hebben u lief met uw heerlijke dennen,
Wij minnen uw duinen en roemen uw strand.
Wij houden zooveel van uw wollige kudde,
Bekleedend en sierend het geurige land,
Wij schouwen zoo graag naar uw heldere hemel,
Beluist'ren der voog'len jubelend lied.
De akkers, de plassen, de groenende dijken,
't Is alles, o Texel, uw heerlijk gebied.*

*Wij hebben u lief met uw vruchtbare velden,
Waar wiegelt in winde het wuivende graan.
De leeuw'rik opwikt met heldere zangen
En maaiers vol geestdrift de sikkelen slaan.
Wij hebben ze lief onze deinende schepen
Forsch klinkt aan hun boorden der zeelieden stap.
Rap boeten hun vingers de zwierige netten,
En hoog waait de wimpel met vroolijk geklap.*

*De lof van uw pracht wordt van verre vernomen,
Gedragen van over de golven der zee.*

*Uit allerlei volken in velerlei talen
Klinkt jub'lend en blijde voor Texel "hoezee".
Hoezee dan, voor Texel de stemmen verheven,
Zingt vroolijk en juichend dit jubellied mee
Wij hebben een plekje ons lief boven alles
Dat is er ons Texel, de parel der zee.*

Dit zou ooit het volkslied van Texel kunnen worden.

Jammer, dat verschillende serieuze projecten waar hij aan mee zou werken, door de oorlog zijn komen te vervallen. Hij zou de tekst leveren bij een serie smaakvolle plaatjesboeken en zag alles al helemaal voor zich. De teleurstelling was dan ook groot toen de plannen werden afgeblazen. Het meest heeft hij geleden onder het feit, dat het mooie prentenboek 'Saartje gaat de lucht in', niet werd uitgegeven. Het manuscript van Saartje ging letterlijk de lucht in bij een bombardement op Arnhem en ze kwam nooit terug. Ik doe hier niet licht over, want de teleurstelling was voor mij haast net zo groot als voor hem. Wel publiceerde hij in die tijd kinderversjes in bladen als Zonneschijn, de Telegraaf e.a. Misschien was dat nog wel een pleister op de wonde.

Vader bij de auto

Mijn vader was een man van grote tegenstellingen: Ouderling en conferencier, schrijver van doodsgedichten en kwajongensboeken, onverbeterlijke zwartkijker en onnavolgbare humorist. Een man van letterlijk twaalf ambachten en dertien ongelukken. Maar ondanks, of misschien wel dankzij alles, iemand aan wie je de dierbaarste herinneringen bewaart.

Er bestaat maar één uitgaaf waar mijn vader en ik in samengewerkt hebben. Dat was een boekje met verhalen en verzen, 'Snippers' genaamd (Stenvert, 1966).

Mijn eerste boek, 'De vuurbakens van Griekenland', heeft hij niet meer gezien. Het kwam uit in 1972, een half jaar na zijn overlijden.

Huib Fenijn was ook een verdienstelijk goochelaar en een veelgevraagd declamator. Voor de oorlog, en zelfs tijdens de Krieg, droeg hij een aantal verzen voor voor de Nederlandse radio. Hij had ook al aanbiedingen voor de Belgische radio lopen, toen ook daar de oorlog een spaak in het wiel stak.

Aan het eind van zijn leven werd hij geleidelijk aan blind. De gevoelens die dat feit bij hem wakker riepen, legde hij neer in het

volgende gedicht:

Afscheid

*Ik moet mij haasten te schrijven
eer de nacht valt en mijn
vingers tastend over de toetsen zullen gaan,
inkt en papier een zwarte vlek zullen zijn.*

*Ik moet mij haasten te zien
het gelaat van mijn vrouw,
van mijn kinderen,
van mijn kleinkinderen,
van mijn vrienden,
van alle mensen van wie ik houd.*

*Ik moet mij haasten om te zien
het purper van de hei,
het goud van een vallend blad,
het zilver van een beek,
het vlammend rood van een vuurdoorn,
het groen van een gewone brandnetel.*

*Ik moet mij haasten, de schemer is reeds
gevallen en ik had nog zoveel willen doen.
Maar ik wil niet klagen, alleen maar
danken voor alle goede jaren.
En als de zon is ondergegaan,
zijn er nog de sterren.'*

Mijn moeder, Jannette Fenijn-Dros

Mijn moeder had in haar karakter al de gemoedelijke en gezellige trekken van het Texelvolk. Ik zou bijna niemand weten met zo'n zonnige en zachtaardige natuur. Niet te geloven dat ze geboren werd op een van de noodlottigste stormdagen van de vorige eeuw: 21 februari 1907, toen het stoomschip 'De Berlin' verging bij Hoek van Holland.

Mijn vader had als lievelingskleur rood en dat paste precies bij zijn flamboyante aard. Evenzeer paste mijn moeders lievelingskleur - groen- bij haar evenwichtige natuur. Ze zou een ideale immigrantenvrouw zijn geweest, want onder alle omstandigheden bleef ze zichzelf en wist ze er iets van te maken. Mijn vader en moeder waren warme en betrokken mensen. Niemand kiest zelf zijn ouders uit, maar ik had het niet beter kunnen treffen.

Moeder Jannie

Helaas bleef het leed mijn moeder niet bespaard. Tweemaal bevond ze zich aan de rand van de dood door de gevolgen van een buitenbaarmoederlijke zwangerschap. Mijn vader, die zielsveel van haar hield, schreef na haar laatste thuiskomst uit het ziekenhuis het volgende gedicht:

Dankgebed

*Hoor, Heer, Uw kind dat dankend schreit
om zoveel goedertierenheid,
om zoveel liefde ondervonden
om zoveel heil bij zoveel wonden
Want toen de dood al nader trad,
en reeds de deur ontsloten had,
om met zijn uitgestrekte handen
wat mij het liefst was aan te randen.*

*Toen reeds zijn kille ademtocht
haar adem te bevriezen zocht,
en kleur en warmte henenvloden,*

*en zij getekend was ten dode,
toen voelde, toen begreep ik pas
hoe onuitspreek'lijk lief zij was,
die Gij, o God, mij in dit leven
tot steun en hulpe had gegeven.*

*En toen het onvermijd'lijk scheen,
geen mens meer helpen kon, niet een,
toen werd het wonder plots geboren:
Gij gaaft terug wat scheen verloren.
Hoor, Heer, Uw kind dat dankend schreit.*

Oosterend

De eerste herinnering die ik opschrijf heeft niets met Oosterend te maken, maar wel met De Koog. Mijn vader had tijdelijk een baan gevonden bij wat men nu noemt De VVV. Hij moest toeristen informatie verstrekken over het eiland en routes voor hen uitstippelen. Omdat we maar korte tijd in De Koog zouden blijven, hadden we een plek toegewezen gekregen in een tijdelijk tot woning omgevormde varkensschuur. Het was geen luxe, maar we hadden geen hoge eisen.

Op een hete zomerdag liep ik op het erf rond met een vreselijke dorst.

Mijn moeder stond buiten bij een tafeltje vlekken te verwijderen uit een kledingstuk. Ze sprankelde een vloeistof uit een flesje op de bewuste plekken en wreef er dan stevig over. Op een gegeven ogenblik moest ze even naar binnen en dat zag ik, als driejarige, als mijn kans. Met de gedachte, dat het water was, dronk ik het flesje in een teug leeg. Op hetzelfde ogenblik viel ik voorover, want de inhoud van het flesje was geen water, maar tetra. Terwijl ik, naar de beschrijving van mijn moeder, al blauw begon aan te lopen, kwam mijn vader het erf op. Hij dacht dat ik een korstje brood in mijn keel had en gooide mij met een smak tegen de grond. Dat was op dat moment de juiste handeling, want ik kreeg lucht en begon te huilen. Gelukkig was er een arts in de buurt en kregen mijn ouders goede aanwijzingen. Hoewel ik erg jong was, kan ik mij het gebeuren nog goed herinneren. Ook, dat ik lang in een bedje moest liggen om te herstellen.

Toen mijn ouders die avond met een dankbaar hart uit het dagboek 'Op weg naar Sion' van ds. Gunning wilden gaan voorlezen, wisten ze niet wat ze zagen: Bij de datum van de dag lazen ze: 'Och Heer laat toch de ziel van dit kind in hem weerkeren', een tekst uit het

Oude Testament. Mijn moeder schreef bij de datum (ik meen 26 augustus) 'Geppy bewaard gebleven.' Dat was dus een schokkende ervaring op zeer jonge leeftijd.

Moeder Jannie en Gerbrand

Hoewel ik geboren ben op gehucht Oost, gaan mijn verste herinneringen terug naar Oosterend. Het moet omstreeks 1937 zijn geweest dat ik mij geleidelijk aan van 'mijn bestaan' bewust werd. We woonden in het middelste huisje van het rijtje van drie, tegenover de Oranjestraat. Mijn vader, Huib de Rijmelaar, wijdde er een liedje aan: *Ik ken op deez' aarde een huizeke klein....*

In die tijd bestond er nog geen Oranjestraat. Voor ons huis bevond zich een groen-uitgeslagen hoog hekwerk. Het strekte zich uit van de doopsgezinde kerk De Vermaning tot 'Het Gebouw van Christelijke Belangen.'

Beneden hadden we dus geen fraai uitzicht, maar als we door de ramen op de bovenverdieping keken, zagen we de mooiste denkbare Texelse taferelen: Groene weiden vol schapen, met daarachter de witte boerderij bij het 'Koppes bossie' en nog verder weg, de velden bij Nieuweschild.

Nog altijd ben ik blij dat mijn verste herinneringen teruggaan naar dat huisje aan de Peperstraat. Het was klein, maar warm en gezellig. Er waren grote zorgen, maar er was ook altijd muziek. Die muziek kwam voornamelijk uit het purperbruine harmonium, waarop met gouden letters: 'Story & Clark, Chicago' stond vermeld.

Als we in de tuin groeven vonden we potscherven en gebroken tegeltjes, en dat was niet vreemd, want op die plek had 'Het Gasthuis' gestaan. Volgens een oude ooggetuige, Nel Dogger, stond het haaks op de Peperstraat en bood het plaats aan hulpbehoevende plaatsgenoten. Waarschijnlijk is het in de twintiger jaren afgebroken.

's Avonds luisterde ik op mijn slaapkamer naar het repeteren van de fanfare Excelsior in 'Het Gebouw' schuin tegenover ons. Ik genoot ervan en kan nog steeds een melodietje uit die tijd fluiten.

Maar er waren ook andere geluiden: Soms, als we in de tuin speelden, hoorden we bij slager Dros een varken gillen, een vreselijk geluid dat altijd weer stilviel na een knal. Verontrustende geluiden, die ongewild in onze gedachten bleven hangen. Dat was ook